

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

149. An qui fictè promisit matrimonium, & sub ea spe foeminam
cognovit, teneatur illam in uxorem ducere? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. res.
32. p. 320.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

Et quid, si sit longe disparis conditionis in Nobilitate, aut diuitiis, quando re vera nullum signum adfuit, quo iudicari posset non serio promitti præter disparitatem?

Et cur sim doceatur, quod deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus, & in §. ultimo huius Resolutionis quinque casus assignantur pro praxi: Ex part. 3. tr. 4. Ref. 246. alias 247.

§. 1. **N**egative respondet Martinus Ledesma 2. 2. *quest. 47. art. 4. nec multum ab illo differt Thomas Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 11. num. 5. docet enim si nullum damnum sequitur fœminæ, cum qua quis fidei contraxit matrimonium, non tenetur iterum contrahere; secus tamen si damnum sequitur, vel infamia, vel, quia aliud iam inire non potest, nisi forte sint disparis conditionis, putat enim ex nullo contractu cum fictione celebrato obligationem oriri, nisi ratione alicuius damni illati, non verò ex vi contractus.*

2. Sed hanc sententiam refellit Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 5. num. 5. ubi sic ait. Mihi videtur, fidei contrahentem iterum teneri verè ex animo contrahere, quo quidem ita certum existimo, ut iudicem oppositum probabilitate caterineque vllum alium quam Martinum Ledesmam pro se citare potest Sanchez, vnde meritò improbabilem censet Ledesma *quest. 45. art. 4. dub. 5. & indubitatum Petr. Soto *lib. 1. de matrim. §. primum igitur, tenet eam Sotus in 4. disp. 27. quest. 1. art. 3. qui omnium esse fateatur, olim tenit Ioan. Maior in 4. disp. 27. quest. 1. Petrus Gregorius *lib. 9. syn. cap. 5. num. 6. quia si opinio contraria admitteretur, latissima aperiretur via hominibus sceleratis ad decipiendas sæpe fœminas, si semel sibi persuaserint non teneri ad contrahendum. Ira Pontius, qui alias validissimas rationes adducit, ad hanc sententiam confirmandam, & num. 18. infert contra Sanchez, ita fidei contrahentem teneri iterum ad verè contrahendum, etiam si sit longè disparis conditionis in nobilitate, aut diuitiis, quando reuera nullum signum adfuit, quo iudicari posset non serio promitti, præter disparitatem; disparitas enim illa conditionis non est argumentum huiusmodi doli, atque fictionis.****

3. Sed licet hæc omnia dicta sint à Pontio satis solidè, & probabiliter, tamen sententiam Sanchez non puto improbabilem, ut ipse Pontius existimat, & ideo illam tenet nouissimè Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 13. diffie. 6. num. 2. Layman in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 6. num. 1. licet asserat, quòd compensatio damnorum plerumque alia ratione secundum æqualitatem fieri non potest, nisi de nouo verè contrahatur.*

4. Nota etiam cum Layman *ibid.* qui citat Syluestrum, Ledesmam, Henriquez, & Vasquez, quòd deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus. Primò si decepta pro virgine se falsò iactauit. Secundò, si ex tali matrimonio scandala, & infelices exitus timeantur. Tertio, si deceptor, ut dictum est, longè eminentiori statu positus sit. Quarto si decepta cognita deceptione, aliam damni compensationem sponte recipiat. Quintò, si deceptor aliud postea matrimonium, vero consensu contraxit.

RESOL. CXLIX.

An qui fidei promisit matrimonium, & sub ea spe fœminam cognouit, teneatur illam in uxorem ducere? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 32.

§. 1. **A**libi cum Lessio, & communi sententia Affirmatiuam sententiam docui. Non deest tamen hic adnotare Ioannem Prepositum, *part. D. Thom. quest. 9. de sponsal. dub. 4. num. 46. per se loquendo, contrariam sententiam docere, sic enim ait. Deduci videtur, quòd etiam is, qui sub spe copulæ alicui fidei matrimonium promissit, etiam obtrata copula, non teneatur illam ducere (sposito scandalo, & damno, quòd aliter compensari non possit. Probatur, nam non teneatur ratione promissionis, utpote fuit nulla, nec ratione damni cum illud aliter possit compensari, quam per matrimonium, ut supponitur, & patet in ea, quæ vi est cogitata, quam non tenetur in uxorem accipere, quæ vim intoluit, sed potest aliter damnum reuocare, sufficit ergo in casu nostro dare tali fœminæ, quantum moraliter requiritur, ut non censetur damnorum peccati, & ut censetur dari a quale rei ablatæ, quòd est tantalis vir peccauerit decipiendo, non infert damnorum taliter irreparabile, quam per matrimonium, ergo non tenetur matrimonium inire ad illud reparandum, sed potest illud damnum iniuste per fidem promissionem illatum aliter compensare. Ita Prepositus. Sed in praxi non est recedendum à prima opinione, tanquam communi, quam etiam docet Vasquez in 3. part. tom. 4. disp. 6. de matrim. cap. 4. Meteus in 3. part. de Sacram. quest. 43. dub. 1. & Ochaguius de Sacram. tract. 1. de matrim. quest. 6. num. 5.*

2. Nota tamen quòd hæc opinio affirmatiua limitatur à Doctoribus variis modis, & Prepositus ubi supra aliquas limitationes adducit, illas in casu contingenti vide illas, & præsertim Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 12. diffie. 1. num. 3.*

RESOL. CL.

Ad quid teneatur, si quis corruptis Virgines decipiendo illam sub promissione coniugij?
Et cur sim doceatur, quòd in multis casibus non teneatur ducere, & in textu huius Resolutionis adducuntur sex casus pro praxi prædicta diffinitiuè. Ex part. 5. tract. 6. & Misc. 2. Ref. 81.

§. 1. **H**ic casus frequenter solet accidere, & respicitur, quòd si promittit coniugium sub ea spe, & conditione vltam corporis imperpetuum teneatur eam ducere, etiam si fidei promissit. In multis tamen casibus non tenetur ducere. Primò non solum si ipse longè sit nobilior, sed etiam si multo longè opulentior, & puella id scierit. Nam in his secundum aliquos etiam si non scierit, illas in casibus facile suspicari potest, virum simul late coniugium promittere, ut ea fruatur. Secundò si ex aliis coniecturis facile deprehendi poterat ipsam non sincere agere, ut verbis ambiguis vi, inconstanter loqui, nimis vii exaggerationibus, &c. Tertio si aliquod impedimentum legitimum interuenerit, ut si fiat eius affinis, si ducat aliam per verba de præsentibus, si sacros Ordines suscipiat, si graue aliquod damnum, vel scandalum ex tali matrimonio sequeretur. Quarto si illam coniugium postea cum alio fornicari, & in hoc casu non tenetur illi alter satisfacere. Quintò si asserenti se virginem promissit nuptias ut ea poterit, & postea deprehendat non esse virginem. Sextò si putabat esse virginem, & in coitu deprehendat reuera non fuisse, quamuis ex eius verbis deceptus non fuerit, & in hoc casu non solum tenetur ducere, sed etiam probabilius est, quòd neque tenebitur pecunia compensare, quia ex vi promissionis solum obligatur ad eam ducendam, quæ obligatio

Pro parte aliquorum casuum huius §. lege infra doctrinam Resol. 351. per rotam, & vide etiam alias eius not.